

Dit is de zomer van de waarheid

Inferno essay | Met de natuurbrand op de Hoge Venen in België gaat niet alleen een geliefde plek in vlammen op. Het is iets groters, schrijft Denker der Nederlanden David Van Reybrouck.

Je ziet de beelden en je kan, wil ze niet geloven. Toch niet dáár, toch niet op die magische plek waar je zo vaak bent geweest. Je zoekt naar herkenningspunten, maar het vertrouwde landschap is herschapen in een onherkenbaar inferno van rode gloed, grijze mist en zwarte strompen. Waar je enkele winters geleden nog kniehoog in de sneeuw banjerde, gloort nu een verkoold landschap met naargeestige vormen. Waar je in de herfst zo vaak het roestige water van de magnifiek kinkelende Helle zag schuimen onder een schilferende berkenboom – kraanvogels trokken over, klokkend als Orff-instrumenten – daar heerst nu de nacht. Veenpluis, pijpenstrootje, berken, dennen, mossen: allemaal as.

De Hoge Venen zijn de leegste plek van de Lage Landen, een mythisch oord dat we hebben bevolkt met verhalen en herinneringen. Belgen en Nederlanders zakten af naar deze laatste wildernis van de Benelux om er te wandelen, te langlaufen, vogels te kijken of een kop warme chocolademelk te drinken met de rug tegen een ouderwetse tegelkachel. Wie kwam er niet onder de indruk van het machtige uitzicht op de Fagne Wallonne? Misschien daarom dat het nu zo'n pijn doet.

We waren gewaarschuwd

Als het voor ons, occasionele bezoekers, al zo hartverscheurend is, wat moet het dan niet voor de plaatselijke bevolking zijn die verbonden is met de streek? Zeshonderd inwoners van Sourbrodt en Bütgenbach werden afgelopen weekend geëvacueerd. Hun have en goed kwamen in gevaar. Vijf jaar na de

waterbom die de nabijgelegen Vesdervallei zo brutaal leegschraapte en veertig levens eiste, wordt het oosten van België opnieuw getroffen door ontzettend weer. Toen

ging het om de grootste natuurramp uit de nationale geschiedenis, nu om de grootste bosbrand in ruim een eeuw.

Maar het is niet alleen verdriet om een geliefde plek die in vlammen opgaat. Het is iets anders, iets nog groters. We wisten dat dit vroeg of laat kon gebeuren. We waren gewaarschuwd, al decennialang. En deze zomer kon ons ook echt niet meer verbazen. We hadden allemaal de ellende in Frankrijk en Spanje gezien. En sinds mei regen we zelfs in de Lage Landen de dagen met temperaturen boven de dertig graden aaneen. Het gras was geel, de wegberm verschroeid. Maar

koppig als we zijn, bleven we toch geloven dat grote bosbranden voor elders en later zijn, niet voor nu of hier.

En ineens is het daar, in onze eigen gewesten, op een plek die zovelen kennen en koesteren: wild, verwoestend, ontembaar en allesverzendend. Venen zijn dikke sponzen met onverteerde plantenresten van honderden jaren ver. Maar als ze opdrogen, wordt het turf, een brandstof die bekendstaat om langzame verbranding. Drieduizend hectare: hoe groot is dat? Zo groot als de binnenstad van Amsterdam? Nee, die is maar 800 hectare, grachtengordel inclusief. Drieduizend hectare is een ontielig groot gebied: alsof ruim meer dan de helft van de Hoge Veluwe in rook opging. Of Terschelling voor een derde was afgeft.

Grote betrokkenheid

De zomer van 2026 is de zomer van de waarheid. Klimaatverandering is niet langer een ver toekomstscenario, maar een dagelijkse realiteit. We staan er middenin. Wegkijken kan niet meer, de tijd van goedkope oneliners is voorbij, net zoals de onnozele ideologische strijd van de laatste jaren. Natuur laat zich niet herleiden tot de *culture wars*.

Wat ontroert, is de grote solidariteit die nu wederom spontaan de kop opsteekt, tussen landen en tussen burgers onderling. De Belgische hulpdiensten krijgen de steun van collega's uit Nederland, Duitsland, Tsjechië en Zweden. En net zoals bij de overstromingen van 2021 trekt de hulp zich niets aan van de taalgrenzen. De Waalse korpsen worden bijgestaan door Limburgse. Boeren van heinde en ver rijden af en aan met tankwagens vol bluswater. En burgers uit het hele land helpen waar mogelijk, zonder de hulpdiensten voor de voeten te lopen.

Die plotse blijken van grote betrokkenheid zijn uiteraard prachtig om te zien, maar vormen geen substituuut voor ernstig beleid. Nationale en Europese overheden moeten opnieuw werk maken van veel ambitieuzer en coherenter klimaatbeleid, vergelijkbaar met het animo dat nu voor defensie-uitgaven heerst. Bosbranden zijn een veel reëler gevaar dan een Russische invasie. Als kleine landen kunnen België en Nederland uiteraard alleen het tij niet keren, maar dat ontslaat ons niet van onze internationale verplichtingen. Onze overheden hebben de primaire verantwoordelijkheid om het grondgebied en de burgerbevolking veel beter te beschermen, niet alleen de komende dagen, maar de komende decennia. De speeltijd is voorbij.

David Van Reybrouck

Klimaatverandering is niet langer een ver toekomstscenario. De speeltijd is voorbij.